

TLM_Lausunto_KEMINMAA_Honkamaan tuulivoimaosayleiskaava_OAS_29052026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**KEMINMAA, HONKAMAAN TUULIVOIMAOSAYLEISKAAVA, OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA**

Keminmaan kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Honkamaan tuulivoimaosayleiskaavaa vireille tulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma (20.3.2026). Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo vastaa toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Tuulivoimaosayleiskaava koskee Honkamaan Tuulivoima Oy:n suunnittelemaa tuulivoimahanketta Keminmaan kunnan alueelle, Keminmaan keskustaaajamasta noin 17 km pohjoiseen. Hankkeen sähkönsiirtovaihtoehdot sijoittuvat Keminmaan kunnan ja Tornion kaupungin alueelle. Etäisyys tuulivoima-alueen rajalta Tornion kaupungin rajalle on lähimmillään noin 1 kilometri ja hankealue rajautuu osin Tervolan kuntarajaan. Sähkönsiirto on suunniteltu toteutettavan 400 kilovoltin voimajohdolla joko Keminmaan tai Viitajärven sähköasemalle. Kemijoen länsipuolella sijaitsevan suunnittelualan alustava pinta-ala on noin 3 500 hehtaaria. Suunnitelman mukaan kaavoitettava-alue on lähes rakentamatonta, pääosin metsätalouskäytössä olevaa ja osin soista aluetta. Suunnitellulla tuulivoima-alueella on tiedossa neljä lomarakennusta. Tuulivoima-alueen läheisyydessä, keskittyen etenkin Kemijoen varrelle, on sekä vakituista että loma-asutusta.

Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa enintään 25 tuulivoimalan ja niihin liittyvien huoltoteiden, maakaapeleiden, tarvittavien sähköasemien ja sähkönsiirtovaihtokaisujen rakentaminen laatimalla AKL 77 a §:n mukainen oikeusvaikutteinen yleiskaava, jota voidaan käyttää suoraan tuulivoimalan rakennusluvan myöntämisen perusteena. Tuulivoimahankkeen kaavoitus ja ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) toteutetaan erillisinä, mutta samanaikaisina prosesseina. YVA-menettelyssä tarkastellaan hankkeen eri toteutusvaihtoehtoja ja niiden ympäristövaikutuksia. YVA tuottaa tiedon, jonka pohjalta lopullinen kaavaratkaisu tehdään.

Suunnitelman mukaan osayleiskaavan vaikutusten arviointi perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tuloksiin ja sen yhteydessä tehtyihin selvityksiin, joita ovat muun muassa maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys, joka sisältää arkeologisen inventoinnin, näkemäalueanalyysin ja havainnekuvat. Vaikutusten arvioinnissa on tarkoitus tarkastella erityisesti hankkeen luonto-, maisema-, melu-, kulttuuriympäristö-, välke- ja ilmastovaikutuksia sekä vaikutuksia ihmisiin. Vaikutuksia arvioidaan tarvittavin osin myös seudullisesti.

Tornionlaakson museon johtaja

29.05.2026

§ 78/2026

Osayleiskaavan yhteydessä arvioidaan suunnitelman mukaan hankkeen yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa erityisesti luonnonympäristöön ja Natura-alueisiin, ekologiin yhteyksiin, meluun, maisemaan ja virkistykseen. Lähialueen tuulivoimahankkeet huomioidaan mallinnuksissa ja havainnekuville. Maisema-vaikutusten yhteisvaikutuksia tarkastellaan laajalla, noin 25–40 km:n alueella, painottaen maisemallisesti arvokkaita kohteita. Yhteisvaikutukset arvioidaan asiantuntija-arviona käytettävissä olevien tietojen pohjalta, ja lieventämismahdollisuudet esitetään kaavaselostuksessa.

Tornionlaakson museo pitää erittäin tärkeänä, että osayleiskaavan vaikutusten arviointi kohdistuu suunnitelman mukaan myös tuulivoimahankkeen yhteisvaikutuksiin muiden tuulivoimala-alueiden ja muiden merkittävien maankäytön hankkeiden kanssa. Kemijokivarren valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sijaitsevat suunnittelualueen lähivaikutusalueella ja jäävät kahden tuulivoimahankkeen välisiin. Kaavan vaikutukset sekä yhteisvaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin rakennetun kulttuuriympäristön osalta tulee siten olla yhtenä tärkeänä arvioinnin kohteena.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on lyhyesti kuvattu suunnitteluvaiheita, osallistumisen järjestämistä sekä vaikutusten arviointia ja luetteloitu laadittavat selvitykset. Suunnittelun lähtökohtia sekä suunnittelualueen ja kaavan vaikutusalueen nykytilaa on kuvattu niukasti. Museon näkemyksen mukaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan nykytilan/lähtökohtien kuvaukseen ja -karttoihin olisi hyvä lisätä vähintään kaavan vaikutusalueella sijaitsevat *valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet, rakennetut kulttuuriympäristöt ja valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet* sekä nostaa esiin niihin kohdistuva vaikutusten arviointi. Koska hankealueella sijaitsee tunnettuja muinaisjäänneksiä, tulisi myös kohdassa 4.1. *Arvioitavat vaikutukset* selkeämmin tuoda ilmi, että arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvat vaikutukset tullaan arvioimaan. Kohtaan 2.5.2 *Arkeologinen kulttuuriperintö* voisi lisätä tunnetut muinaisjäännekohteet kohdetunnuksineen, jotta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta käy selkeämmin ilmi alueen nykytilanne.

Tornionlaakson museo muistuttaa, että tuulivoimaosayleiskaavojen kulttuuriympäristöselvitysten tulee sisältää sekä arkeologisen kulttuuriperinnön selvityksen että rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen, jossa tulee huomioida ja selvittää valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien kohteiden ja alueiden lisäksi paikallisesti merkittävät alueet ja kohteet, arkeologisten kohteiden osalta myös mahdollisesti ennestään tuntemattomat kohteet. Sekä selvittää/inventoida hankealueella sijaitseva rakennuskanta, jotta kaavan vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön voidaan riittävällä tavalla arvioida. Museon lausunnossa Honkamaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta on tarkemmin otettu kantaa itse arviointisuunnitelman lähtötietojen sekä arviointitavan ja selvitysten riittävyyteen.

Tornionlaakson museolla ei ole muuta huomautettavaa Honkamaan tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman tai arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Tornionlaakson museon johtaja29.05.2026§ 78/2026

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Keminmaan kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto